

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

БІБЛІОТЕКА І КНИГА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ

Програма та методика
соціологічного дослідження

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

БІБЛІОТЕКА І КНИГА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ

Програма та методика соціологічного дослідження

Київ — 2019

УДК 027.625:001
Б 59

Відповідальна за випуск **А.І. Гордієнко**
Розробка програми та методики дослідження
О.Б. Петренко, Н.М. Школа
Літературний редактор **Н.М. Кійко**

Бібліотека і книга у формуванні професійної компетентності дитини : програма та методика соціологічного дослідження / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О.Б. Петренко, Н.М. Школа. — Київ, 2019. — 10 с.

Програма та методика соціологічного дослідження розроблена з метою вивчення ролі бібліотеки і книги у формуванні професійної компетентності дитини.

Схвалено секцією науково-дослідної і науково-методичної роботи вченої ради Національної бібліотеки України для дітей (протокол № 5, від 4 березня 2019 року).

© Національна бібліотека України для дітей, 2019

I. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вдало зробити професійний вибір – одне із головних соціальних завдань кожного юного покоління. Адже від цього вибору виграє як суспільство, що одержує цілеспрямованого суспільно корисного громадянина, так і особистість, яка відчуває задоволення від роботи і має широкі можливості для самореалізації. Основне завдання, яке стоїть перед державними закладами, – створення умов, які б сприяли формуванню професійної спрямованості та здійсненню обґрунтованого вибору майбутньої професії старшокласниками, що передбачено наступними законодавчими документами: Законом України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII), постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» (від 17 вересня 2008 р. N 842), розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення» (від 4 липня 2018 р. № 469-р.) та ін.

Новим Законом України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) окреслено завдання: створення умов для розвитку особистості, творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя. Із чого випливає, що старшокласників потрібно цілеспрямовано готувати до майбутньої діяльності в професійній сфері. Сприяти цьому має введення у загальноосвітніх закладах профільного навчання, впровадження якого безпосередньо залежить від якості допрофільної підготовки, що допомагає учням у виборі напряму профільного навчання у старшій школі, а також формує загальну професійну спрямованість школярів.

Складовою такої допрофільної підготовки є профорієнтаційна робота спеціалізованих бібліотек для дітей з профорієнтації користувачів-дітей із урахуванням потреб ринку праці. Поєднуючи сьогодні своїх користувачів з їхнім майбутнім, за допомогою наявних інформаційно-документних ресурсів створюють сприятливі умови для їх професійного самовизначення.

Профорієнтаційна робота бібліотек для дітей завжди здійснювалась відповідно до суспільно-економічного життя країни та ринкових потреб. Але в останні роки відбулись такі зміни в соціальному житті українського суспільства, що ефективна професійна орієнтація користувачів-дітей можлива тільки на основі цілеспрямованої підготовки до життєдіяльності. І сам процес навчання в школах нині розглядається як передумова майбутньої професії. Відповідно і профорієнтаційна робота потребує інноваційних підходів у її здійсненні з урахуванням індивідуальних інтересів особистості. Адже, як наголошується в постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» (від 17 вересня 2008 р. N 842): професійна орієнтація населення визначається як науково обґрунтована система

взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності.¹

А розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення» (від 4 липня 2018 р. № 469-р.) передбачено оновлення системи професійної орієнтації населення, запровадження інноваційних профорієнтаційних послуг, надання профорієнтаційних послуг із урахуванням принципу гендерної рівності, створення умов для активізації роботи з професійної орієнтації населення.²

Крім того, як показує практика, підлітки відчувають значні труднощі у виборі майбутньої професії внаслідок незнання технологій професійного самовизначення, невміння проектувати свій життєвий і професійний шлях в сучасних ринкових умовах. Вони не повною мірою відповідають, з одного боку, потребам ринку праці, а з іншого, особистісним якостям самої дитини. Виникло протиріччя між сучасними вимогами суспільства до випускника школи щодо рівня професійного самовизначення дітей та фактичним рівнем їх професійної підготовки.

Зважаючи на сказане вище та з метою вивчення впливу бібліотеки й книги на професійний вибір підростаючого покоління, а також націлювання бібліотек на пошук більш ефективних шляхів профорієнтаційної роботи, Національна бібліотека України для дітей у 2019 році проводить Всеукраїнське соціологічне дослідження «Бібліотека і книга в формуванні професійної компетентності дитини». Наукове дослідження з даної тематики останній раз проводилось бібліотекою в кінці 80-х років ХХ століття («Бібліотека і книга в процесі трудового виховання і профорієнтації читачів-учнів 7-8 класів в світлі завдань реформи школи»).

¹Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-p>. – (дата звернення 22.1.19).

²Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення / <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-realizaciyi-koncepciyi-derzhavnoyi-sistemi-profesijnoyi-orijentaciyi-naselennya>. – (дата звернення 24.1.19).

II. МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – вивчення ролі бібліотеки і книги у формуванні професійної компетентності дитини.

Завдання дослідження:

- ◀ формування у користувачів –дітей уявлення про майбутню професію;
- ◀ інформаційно-ресурсна база бібліотек для дітей з профорієнтації;
- ◀ ступінь професійного самовизначення користувачів бібліотеки;
- ◀ фактори, що сприяють професійній орієнтації;
- ◀ інформаційні потреби користувачів та ступінь їх задоволення;
- ◀ ступінь активності користувачів (участь у масових заходах бібліотеки, у гуртках та клубах з профорієнтації);
- ◀ практики бібліотек для дітей з профорієнтаційної роботи.

III. ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт дослідження – користувачі-учні 8-11 класів обласних, районних, міських, селищних, сільських бібліотек для дітей.

Суб'єкт дослідження – ресурсна база бібліотек для дітей з формування профорієнтаційної компетентності у користувачів-дітей.

IV. ОРГАНІЗАТОРИ ТА УЧАСНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Організатори дослідження: Національна бібліотека України для дітей (Розробка програми і методики, організація проведення дослідження, узагальнення отриманих даних. Висновки. Пропозиції).

Співорганізатори дослідження – Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І.Я. Франка, Волинська обласна бібліотека для дітей, комунальний заклад культури «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей», Обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради, Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва, комунальний заклад «Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради, Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка, КЗ «Львівська обласна бібліотека для дітей» Львівської обласної ради, Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна, Одеська обласна бібліотека для дітей ім. В. Катаєва, Полтавська обласна бібліотека для дітей ім. Панаса Мирного, КЗ «Рівненська обласна бібліотека

для дітей» Рівненської обласної ради, обласний комунальний заклад «Сумська обласна дитяча бібліотека для дітей» (організація проведення дослідження в своєму регіоні: інструктаж з методики проведення дослідження, забезпечують обов'язкове розповсюдження анкет, анкетування респондентів, збір первинної інформації, передача матеріалів дослідження у передбачених методикою обсягах до Національної бібліотеки України для дітей).

Базові бібліотеки – обласні, міські, районні, селищні, сільські бібліотеки для дітей (анкетування користувачів-учнів 8-10 класів, бібліотекарів, проведення інструктажу респондентам із заповнення анкет, відправка заповнених анкет до регіональної обласної бібліотеки для дітей).

Для репрезентативності вибірки у кожному базовому регіоні необхідно опитати 120 респондентів учнів 8-10 класів (обласна – 30, районна – 20, міські – по 20, селищні або сільські – по 10 осіб). Опитування бібліотечних фахівців проводиться суцільним методом – 30 анкет з визначених бібліотек баз дослідження. Інші обласні бібліотеки для дітей можуть використовувати методику дослідження за бажанням і надсилати матеріали в узагальненому вигляді до НБУ для дітей.

V. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

Анкетне опитування бібліотекарів та користувачів дитячих бібліотек (Додаток №1 «Анкета школяра; Додаток №2 «Анкета бібліотекаря»). Аналітичний аналіз звітів.

VI. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Розробка програми та методики проведення соціологічного дослідження – січень-лютий 2019 року.
2. Обговорення програми та методики соціологічного дослідження на секції вченої ради – березень 2019 року.
3. Емпірична апробація релевантності складених документів на базі НБУ для дітей – лютий-березень 2019 року.
4. Підготовка до видання програми соціологічного дослідження «Бібліотека і книга у формуванні професійної компетентності дитини» – березень 2019 року.
5. Інформаційне повідомлення та розсилка програми базовим бібліотекам – березень 2019 року.
6. Надання методичної допомоги базовим бібліотекам з питань проведення соціологічного дослідження – квітень 2019 року.
7. Збір інформації згідно методики дослідження – червень 2019 року.
8. Обробка даних, аналіз опрацьованої інформації – червень-серпень 2019 року.
9. Аналітичне узагальнення опрацьованої інформації, підготовка та видання соціологічного бюлетеня – вересень 2019 року.

АНКЕТА ШКОЛЯРА

Шановний друже!

Пропонуємо тобі відповісти на запитання, які стосуються вибору твоєї майбутньої професії. Постав відмітку біля тих варіантів відповіді, які висловлюють твою думку, або напиши власну відповідь.

1. Як часто ти відвідуєш дану бібліотеку?

- Постійно По мірі необхідності Не часто

2. Чому ти відвідуєш бібліотеку?

- Багато цікавих книг Проводяться цікаві заходи
 Отримую додаткову інформацію для навчання Професійний бібліотекар
 Користуюсь Інтернетом Інше _____

3. Як ти вважаєш, чи може книга допомогти у виборі майбутньої професії?

- Так Ні Важко відповісти Можливо

4. Літературі з якої галузі знань при виборі читання ти надаєш перевагу?

- Математика Дозвілля Природничі науки (біологія, хімія, фізика, астрономія)
 Мистецтво Спорт Освіта, виховання, навчання
 Техніка Військова справа Освіта, виховання, навчання
 Історія Право, юриспруденція Періодика (газети, журнали)
 Медицина Художня література

5. З яких джерел ти дізнаєшся про потрібну літературу?

- Рекомендації:
 Бібліотекаря
 Вчителя
 Друзів
 Батьків
- Бібліографічні посібники
 Повідомлення в Інтернеті
 Масові заходи в бібліотеці
 Інше _____

6. Ти вже визначився з обранням майбутньої професії?

- Так Ні

Якщо «так», то назви обрану професію _____

7. Що ти робиш для розвитку твоєї профорієнтаційної компетентності?

- Спілкуюся з представниками різних професій Відвідую гуртки, клуби з профорієнтації
 Відвідую навчальні заклади (день відкритих дверей) в бібліотеці школі
 Здійснюю екскурсії на виробництво Інше _____

8. Які професії на твою думку найбільш затребувані в суспільстві? _____

_____ твоєму місті, селищі, селі _____

9. Чи задовольняє тебе фонд бібліотеки для розвитку твоєї профорієнтаційної компетентності?

- Так Ні

10. Чи має вплив бібліотека на твій вибір подальшого профільного навчання?

- Так Ні

11. В якому класі ти навчаєшся? _____

12. Стать: чол. жін.

13. Вказати назву бібліотеки, в якій заповнено анкету? _____

Дякуємо за відповіді!

Форм №9

АНКЕТА БІБЛІОТЕКАРЯ

Шановні колеги!
Просимо Вас взяти участь у Всеукраїнському дослідженні
«Бібліотека і книга в формуванні професійної компетентності дитини»
і відповісти на запитання анкети.

1. Назва бібліотеки, район, область _____

2. Чи відповідає наявний інформаційно-бібліотечний ресурс бібліотеки сучасним вимогам профорієнтаційної роботи?

Так

Ні

Важко сказати

3. Вкажіть кількісні показники надходжень нової літератури

Рік	Надійшло книг за рік	З них літератури	
		художньої	галузевої
2016			
2017			
2018			
Всього фонд на 01.01.2019			

4. За якими напрямками здійснюється профорієнтаційна робота Вашої бібліотеки?

5. Які клуби та гуртки з профорієнтації працюють у бібліотеці?

Назва гуртка _____ Кількість учасників _____

6. Які форми роботи переважають в профорієнтації користувачів? _____

7. Чи використовуєте методико-бібліографічні матеріали у роботі з профорієнтації?

Так

Ні

Якщо «так», назвіть які саме _____

8. З якими організаціями співпрацюєте з даної теми _____

9. Чи допомагає бібліотека читачам у виборі професії?

Так

Ні

Якщо «так», назвіть обрані професії _____

10. Які недоліки бачите в роботі з профорієнтації? _____

11. Вкажіть свою посаду _____

12. Стаж роботи _____

13. Бібліотека: обласна районна міська селищна сільська

Дякуємо за відповіді!

Програма та методика соціологічного дослідження

**БІБЛІОТЕКА І КНИГА
У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ**

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Автор-укладач О.Б. Петренко, Н.М. Школа
Редактор Н.М. Кійко

Комп'ютерна верстка: Кійко Н.М.
Підписано до друку 13.03.2019 р.
Зам. № 6.

Видавець та виготовлювач:
НБУ для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

Національна бібліотека України для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua